

Nr 311.

Av herr Håstad m. fl., om viss ändring av § 12 mom. 2 ordningsstadgan för riksdagens andra kammare.

I samband med 1941 års ändringar av arbetsformerna infördes i andra kammarens ordningsstadga bestämmelser dels om möjlighet till förlängd repliktid, dels om möjlighet för talare, som ej förut haft ordet men som apostroferats under debatten, att erhålla ordet för kort genmäle. Den sistnämnda utvidgningen av replikrätten har i vissa fall visat sig värdefull, därför att det givit kammarledamot, som blivit angripen eller på annat sätt utpekad, möjligheten att omedelbart lämna upplysningar eller rätta missförstånd utan att — kanske i en flera timmar lång debatt — behöva avbida den ordning, i vilken han skulle ha fått ordet om han antecknat sig på talarlistan. Däremot har den vidgade replikrätten vid andra tillfällen både i fjol (särskilt under debatten om kollektivanslutningen till fackföreningarna) och i år (under remissdebatten) givits en tolkning, som sträcker sig vida längre än som uppenbarligen åsyftades när kammaren 1949 reviderade sin ordningsstadga.

Kommittén angående riksdagens arbetsformer — vilken undertecknade motionärer tillhörde — tänkte sig aldrig att replikrätt skulle ges en talare, som ej förut deltagit i debatten, såframt denne ej blivit utsatt för ett angrepp eller på annat sätt personligen utpekats. Detta framgår av kommittébetänkandet (SOS 1947: 79, s. 49), där det kanske alltför koncentrerat heter: »Den refererade bestämmelsen (att blott talare, som förut haft ordet, må kunna få ordet för replik) lider enligt vår mening av bristen att icke medgiva kort replik åt en ledamot, som utsatts för angrepp av en talare men som själv icke yttrat sig tidigare i debatten. Vi föreslå därför att rätten till kort genmäle helt skall frigöras från förutsättningen att den replikerade tidigare skall ha utpekats i debatten. Varje ledamot av kammaren bör sålunda enligt vår mening kunna, efter talmannens beprövande, erhålla ordet för kort genmäle, som dock ej får innefatta annat än upplysning eller rättelse i anledning av den siste talarens anförande eller bemötande av angrepp från dennes sida.»

När det särskilda utskottet vid 1948 års riksdag godtog kommittéförslaget i olikhet mot departementschefen, vilken av fruktan för debattens snedvridning motsatte sig replikrättens utvidgning, var utskottet angeläget att understryka den begränsade räckvidd, som replikrättens utvidgning måste ha. Utskottet framhöll sålunda, att »den utvidgade replikrätten bör däremot icke medgivas ledamöter, som anse sig utsatta för missuppfattning eller angrepp av annan talare som, utan att klart utpeka någon särskild ledamot, uttalat sig om en grupp eller en åsiktsriktning». Och när andra kammarens fjärde tillfälliga utskott 1949, efter grundlagsändringarnas definitiva anta-

gande, utredigerade ordningsstadgan, anslöt sig utskottet »helt» till de av särskilda utskottet framförda synpunkterna. Utskottet gjorde dessutom ett erforderligt förtydligande när det underströk att »en kammarledamot bör anses vara personligen utpekad, så snart han av någon talare så betecknats att tvekan icke kan råda om vem talaren åsyftat. Något uttryckligt nämnande vid namn bör således icke erfordras.»

Ordalydelsen av § 12 av ordningsstadgan har måhända inte blivit fullt tydligt utan kunnat ge upphov till olika tolkningar. För oss, som deltagit i denna frågas behandling alltifrån kommittéstadiet via de dubbla utskottsprovningarna, har det begränsade syftet med ifrågavarande utvidgning av replikrätten dock aldrig varit föremål för tvivel. Endast person, som direkt eller indirekt utpekats — ej företrädare för meningsriktning eller organisation, som apostroferats — må enligt talmannens beprövande kunna erhålla ordet för kort genmäle, *när* han förut ej deltagit i debatten. Ges stadgandet denna inskränkta tolkning, kan någon snedvridning av debatten ej befaras. Släppes däremot fältet fritt, och får var och en, som har något att invända mot föregående talare, möjlighet att kasta sig in i debatter med förtursrätt framför talare, som redan och kanske i timtal varit antecknade på talarlistan, då kan debatten lätt spåra ur.

Vi föreslå därför att ordningsstadgan § 12 skall ges en lydelse, som uteluter varje oklarhet i detta hänseende vid dess tillämpning. Det förslag till ny lydelse, som vi här nedan blott skissera, innebär att paragrafen mom. 2 i sin första del återfår den lydelse den hade före 1949 men att en särskild mening tillägges om replikrättens utvidgning.

Vi hemställa därför,

att andra kammaren måtte giva § 12, mom. 2, av Ordningsstadga för riksdagens andra kammare förslagsvis följande ändrade lydelse:

Utän hinder av den i 1 mom. stadgade ordningen må ledamot, som under överläggningen i en fråga redan yttrat sig, kunna efter talmannens beprövande erhålla ordet för kort genmäle, innefattande upplysningar eller rättelse i anledning av en efterföljande talares anförande. På enahanda vis må annan ledamot erhålla ordet för kort genmäle, om han personligen utpekats av föregående talare.

Sådant genmäle må icke överskrida tre minuter, där ej talmannen av särskilda skäl medgivit ledamoten rätt till genmäle under sex minuter.

Stockholm den 26 januari 1951.

Elis Håstad.

Harald Hallén.

Gustaf Nilsson
i Kristinehamn.